

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročnino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Frankova ul. 6/1. Vse pošiljke je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštnine. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasi Udruženja Jugosl. Učiteljstva - Poverništvo Ljubljana

Izhaja vsak četrtak. Naročnina znaša za neorganizirane 40 Din, za inozem. 60 Din. Posamezna šte. 1 Din. Članstvo „Pov. UJU — Ljubljana“ ima s članarino že plačano naročnino za list. Za oglase in reklamne novice vseh vrst je plačati po 2 Din od peti vrste. Inzeratni davek po sebi. Pošt. ček. ur. 11.197.

Enodušna obsodba protislovanske šolske politike v Italiji s strani našega parlamenta.

Razveljavljenje odloka min. prosv.

O. N. Br. 24.335 od 25. maja 1923.

Šef kabineta min. prosvete g. Jovo P. Jovanović nam sporoča, da je zadnji odlok ministra prosvete razveljavljen, t. j. da velja le za Srbijo ne pa tudi za Slovenijo. Pogreška se je izvršila v eks-peditu.

»Narodna Prosveta« prinaša v 79. številki tozadevno poseben uveden članek izpod peresa predsednika UJU tov. Milutina Stankovića pod naslovom »Država v službi klerikalne stranke«, v katerem se odločno izreka proti uveljavljenju takih odlokov.

Med »vestmi« pa prinaša ista številka »Narodne Prosvete« sledeče poročilo

o razveljavljenju gorenjega odloka: Ob zaključku lista smo zaznali, da je v ministrstvu prosvete, glede odloka o obveznem nadzorstvu v cerkvi, ukazanim od O. N. Br. 24.335 od 25. maja 1923, — o čemer govorimo v današnjem uvodnem članku — izdano pojasnilo, da se ta razpis odnosi edino na Srbijo in da je ta razpis bil le pomotoma odposlan tudi pokrajinski upravi za Slovenijo. Izdana bo naredba, da se nima izvajati razpis ne v Sloveniji in ne v ostalih pokrajinah.

Ne verujemo!

Dve leti se kakor kača vleče skozi javno delo naših državljanov v Beogradu vprašanje ureditve materialnega stanja državnih nameščencev. Videti je, kakor da bi prokletstvo čarodeja tiščalo to delo k tlom, ker vključ vsem komisijam, odsekam in odborom in sejam, se vprašanje v celoti ne gane s svojega usodnega mesta. Ako se krepka roka kakega dobrega duha le malce dvigne v vis proti luči in jasnosti, že čaka nanj kak še močnejši zli duh, ki sproži Sisifovo skalo zopet v globočino; draginja pa med tem raste in se je razvila v strašnega vampirja, ki nam pije kri in življenje.

Po dolgih bojih in težkočah je uradniška pragmatika naposled vendar zagledala luč belega dne ter nam dala vsaj malo upanja na izboljšanje našega gmotnega stanja, ako po utelešenju njenih določil ostanejo vsaj še te draginjske doklade, ki jih prejemo in če se pri tem odpravijo nekatere krivice. Pred vsem ona, ki jo naša vlada na tako nesocialen način vrši nad poročenimi uradniškimi pari.

Toda komaj se je utrla v naših dušah iskra upanja in se z njo poživila misel, da ima vlada vendarle srce in smisel za vsaj najnujnejše socialne potrebe svojih državljanov in da se resno trudi utrditi naše državne temelje, k čemur bi vsekakor v prvi vrsti bilo potrebno nositelju in upravitelju državne ideje —

javnemu nameščencu — že poročajo časopisi neverjetno vest, da se je vlada odločila v svrhu ravnovesja proračuna (!) reducirati naše doklade za 25%.

Namesto da bi vlada s primernim povišanjem dohodkov napravila konec brezprimernemu izrabljanju svojih uradnikov in uredila njihove prejemke človeku dostojno, kakor jih to uradništvo vsestransko v polni meri zasluži in kakor naša država pri dobri volji tudi vzmore, hoče v zasmeh vsemu draginjske doklade še reducirati.

Valuta se je po curiškem kurzu v zadnjem času dvignila na okroglo 30 stotink; cena masti n. pr. pa se je v tem času povečala za 40 K pri kilogramu. In tako se ta frivolna igra neženirano vrši dalje na račun popolnega poloma naše eksistence. In da bi naši najvišji državni uradniki v očigled taki situaciji mogli imeti resno voljo naše bore pare, draginjske doklade še reducirati? Ne verujemo! Ne verjamem, da bi bila kljub razmeram, ki vladajo po vojni, mogoča vlada, ki bi v toliki meri manjkala čut socialne pravičnosti in čut moralne odgovornosti, da bi bila zmožna udeležiti krivico, kakor bi bila kakoršnakoli redukcija naših prejemkov, kakor nam gredo po naših dosedanjih predpisih.

Ne verujemo, da bi današnja homogenega radikalna vlada mogla prevzeti odgovornost take namerne akcije upro-

paščanja učiteljskega in sploh uradniškega stanu na svojo odgovornost, ne le, ker so v njej osebnosti prvovrstne moralne kvalitete, kojih vest bi se takemu početju odločno zoperstavila, ampak tudi, ker so v njej kapacitete, kojih prevdarnost in dalekovidnost ne bi mogla prezreti zlih posledic takega igranja z eksistencami.

Iz istih razlogov tudi ni verjetno, da bi mogla ena in ista vlada poslancem priznati potrebo povišanja dnevnic na 300 Din, obenem pa svojim javnim nameščencem reducirati njihove uprav beraške draginjske doklade. Ne verujemo, da bi se vlada priznanih diplomatov ne zavedala, kako škodljivo je našemu ugledu to nezadovoljivo gmotno stanje in da bi na ta konto grešila še dalje.

Naše uradniške organizacije so na podlagi neovrženih utemeljitev v rešitev obupnega stanja svojih članov zahtevale vzkonjenje pragmatike, vsaj 100% povišanja sedanjih draginjskih doklad, izenačenje istih, izplačilo enkratnega iz-

datnega nabavnega prispevka in naša vlada naj bi na vse to reagirala s tem, da bi nam žugala skriti naše draginjske doklade?!

Ne verujemo! Vsak pošten človek, ki ima vero v naše državnike in vero v pravo bodočnost naše države, mora priti do prepričanja, da so poročila o nameravanem skrajšanju uradniških doklad političen manevar, kakršnega se strankarska politika večkrat poslužuje, da udari nasprotnika in da si dela boljšo pozicijo in kuje političen »novac«.

Napisane so te vrstice v svrhu konstatacije in orientacije ter v svrhu opozoritve naših organizacijskih central na dejstvo, da bo vlada glasom pragmatike vsekako v kratkem primorana regulirati tudi draginjske doklade in da bodo one tozadevno našo vlado dovelj zgodaj in primerno opozorile na naše pravične zahteve: posebno pričakujemo akcije v to smer od našega agilnega centralnega odbora UJU v Beogradu.

Ljud. Potočnik.

Odgovor ital. min. glede nasilne zatvoritve jugoslov. šol.

Italijanski kulturonosi minister je izdal o svojem kulturnem početju sledeč kulturni odgovor:

Naučno ministrstvo

Glavno ravnateljstvo

za

osnovno in ljudsko šolstvo

Oddelek III. — Prot. št. 1211

Predmet: Učni jezik v drugojezičnih osnovnih šolah.

V Rimu, 18. X. 1923.

Častiti poslanec!

Naučno ministrstvo ne more sprejeti prigovora Vašega blagorodja proti pravičnim odredbam, izdanim od kr. šolskega skrbnika glede učnega jezika v drugojezičnih šolah Julijske Krajine.

Najvišji interes državljanov kralje-

vine je, da poznajo dobro jezik nacije, h kateri pripadajo. Tudi ni v tem nikake žalitve za krajevni običajni jezik, kateri se bo tudi poučeval.

Na drugi strani je, toliko po Casati-jevem zakonu kolikor po določbah o preureditvi ljudske šole, ki se imajo v kratkem objaviti, italijanski jezik temeljni predmet ljudskošolskega pouka in jezik, v katerem se morajo poučevati vsi drugi predmeti.

Italija hoče državljane, ki naj znajo govoriti državni jezik, in Vaše blagorodje spominjam z upravičenim ponosom na to, da je bila italijanska kultura v vseh časih svetilnik civilizacije ter čast in dika našega naroda.

S spoštovanjem

Minister Gentile I. r.

Časopisi kralj. SHS nedopustni v Istri.

VIŠEK KULTURNEGA NASILJA V ISTRI.

Prefekt istrske pokrajine.

Ker ima razpečavanje listov, ki se izdajajo v slovenskem ali hrvaškem je-

ziku, v tej pokrajini in v tem hipu, ko je potrebna vzajemnost, globok vpliv na

LISTEK.

Vtiski na izletih in pri ogledovanju znamenitosti ob priliki kongresa UJU v Ljubljani.

(Konec.)

Bohinjsko jezero.

Koliko zanimanja, izpraševanja, uganjanja in občudovanja si doživel med potjo do jezera, a ko so ugledali izletniki Bohinjsko jezero, ki je bilo prav ta dan s svojo idilo pravi kontrast razkošnemu Bledu, tedaj so bili zopet prvi trenotek kar obstali ob tem pogledu. Vodica zopet mirna in tiha, v njej pa odsevi sv. Janeza, okoli katerega so se vrstili v krogu razorani gorski velikani porasli tuintam z drevesnimi skupinami temnozelenih smrek. In vsemu temu so se pridružile še posamezne zelenice in gozdčiči, kar je sliko še bolj spopolnjevalo in jo povečevalo. Izletniki niso mogli prehlaviti tega pogleda, ki je slednjič tonil za modrikastimi črtami v temnih zelenih jezerskih globinah. Posamezno in molče so korakali dalje po lepo zgledani cesti, ki se je vila tik ob jezeru in srkali te nepozabne vtise v svojo jugoslovensko dušo. Z največjo žalostjo pa so sprejemali pojasnila, po katerih grebenih teče meja med našo kraljevino in Italijo in pomislili smo zma-

jevali s svojimi rameni. Nekateri so se peljali do Zlatoroga tudi s čolni.

Dospeli smo do Zlatoroga. Tu smo se odpočili in zaužili skromno delce svoje brašne, potem pa se podali dalje čez Bistrice po vznožju gorskih strmin proti izviku Savice. Solnce je pošteno pripekalo, vsled tega je bila pot nekoliko bolj utrudljiva, zlasti za izletnike iz slavonskih in hrvaških ravnin, ki niso bili vajeni gorske hoje. Pa motila jih je okolica s svojim čarom tako, da skoraj nihče ni čutil utrujenosti. Neka gospa koleginja iz Zemuna je n. pr. v pogovoru s svojim možem trdila, da si kar sugerira, da mora videti tudi izvirek Savice, in prav vsled tega ne čuti nobene utrujenosti, da si je prepričana, da ji je telo izmučeno. Dobro je bilo pri tem tudi, da nismo hodili v velikih skupinah, temveč kvečjem po 2—6 oseb skupaj. Ko sem se bližal izviku, so se že mnogi vračali, a pogovor vseh se je vrtel izključno o izviku Savice in o mogočnem slapu, ki jih je naravnost očaral.

Savica.

Izredno pa sem se začudil, ko dosem od izvika Savice in ugledam v narodu neke kolegince 7-mesečnega otroka. Pristopim in jo vprašam od kod je in kako to, da je vzela na tako daljno in težavno pot s seboj otroka. Odgovori mi,

da je iz Vranje ob južni Moravi in da jo je na pot gnalo neko izredno hrepenenje po slovenskih krajih, otroka pa je vzela s seboj vsled tega, ker je dojenček in ga ni mogla ostaviti doma. Opazoval sem to damo, ki jo je spremljal tudi soprog, tudi pozneje do Ljubljane. S kako potrepljivostjo in radostjo je prenašala svoje dete po vseh potih, samo da je videla Slovenijo. Tudi otrok je bil vedno izredno živ. Otroka in mater je pozneje fotografiral tovariš Tavčar.

Slap je mogočno vrel na dan in padal v groznem curku v globine, kjer se je razletaval v besne pene, ki so se divje premetavale preko ogromnih skal v še globlji jarek. Tu se je voda polagoma umirila in zablestela v tistem jasnozelenkastem svitu, ki je lasten le Savici. S kakim začudenjem so opazovali naši izletniki vse te pojave, zlasti pa tovariši iz Beograda in Zemuna, ker v tem trenutku so videli tudi slikoviti izvir tiste reke, ki se pri njih izliva v širokem in globokem toku že precej utrujen v Donavo.

Ko so se še nekateri okrepčali z bistro studenčnico, smo se vrnili zopet proti Bohinjski Bistrici. Ker so bili že zvečina utrujeni, se je cela družba na povratku precej porazgubila. Eni so plegli v hladnih gozdnih sencih, drugi so zginitili po gostilnah, največ pa se jih je šlo kopat v jezero, ki jih je tako očarljivo vabilo.

Na vsakih petdeset korakov skoraj si opazil pogumne plavače. Veselo in v najlepšem razpoloženju pa se je zopet vse vrnilo proti večeru k vlakom, ki nas je odpeljal zopet vse zdrave in brez najmanjše nezgode v Ljubljano.

Na povratku smo nekaj tovarišev in tovarišic izgubili; namenili so se ostati še nekaj dni ob Bohinjskem jezeru in na Bledu; tako zadivljeni so bili nad temi naravnimi krasotami. Vse pa je navdal trden sklep, obiskati te kraje zopet pri prvi priložnosti. Da, neki tovariš mi je celo vzkliknil: »O, če bi vam mogel odnesti eno goro s seboj v naše otožne ravnine!«

Vlak se je bližal Ljubljani, jaz pa sem premišljeval vtise, ki sem jih imel na tem izletu in si mislil: Dokler imajo naši tovariši širok kraljevine tako vročo ljubezen do naše domovine, se nam ni treba bati za njen obstoj. Ugibal pa sem tudi, kje je iskati vzroka, da se učiteljstvo med seboj tako dobro razume, ne oziraje se na narodnost, napram ko je medsebojna strpljivost med narodom tako vihrava in provzroča toliko hude krvi, ki nas le slabi na znotraj in na zunaj. Bog daj, da bi to že končno enkrat preboleli!

Kolesje je zopet zaropotalo, vlak se je ustavil v Ljubljani. Krepko smo si stisnili tovariši v roke. Ant. Semč.

javni red in na javno razpoloženje, kolikor se ustvarjajo in utrjujejo elementi prepričev in razkola med različnimi deli prebivalstva, medtem ko zahtevajo splošni interesi kulture in napredka, da naj bodo ti deli enodušni in složni v vrhovno svrhu miru med državljani in skupnega blagostanja;

videvši člen 3. občinskega in pokrajinskega zakona

odreja:

Od 24. oktobra do nove naredbe se v istrski pokrajini prepoveduje izdajanje in razpečevanje listov, tiskanih v slovenskem ali hrvaškem jeziku, ako ni-

majo popolnega italijanskega prevoda naslovov, člankov, sporočil, naznanil itd. Za prevod se morajo rabiti prav enake črke, kakor se rabijo za izvirnik.

Omenjeni listi, ki bi ne imeli takega prevoda, bodo zaplenjeni in prestopki se ovadijo sodnemu oblastvu radi postopanja po zakonu.

Gospodu kvestorju v Pulju, gg. podprefektom in županom pokrajine, poveljstvom kr. karabinijerjev ter uradnikom in agentom javne varnosti je naloženo strogo izvrševanje pričujočega odloka.

Prefekt:

Giannoni s. r.

Nasilje Italije nad jugoslov. listi se širi.

Italijanski kulturorosi so izdali sledeče nove odredbe:
Št. 041-5323.

Prefekt tržaške pokrajine

ker je umestno, da se še pospeši stopljenje elementov, ki tvorijo to pokrajino;

ker je temu stopljenju med drugim v oviro to, da se objavljajo novine v neitalijanskem jeziku, ki so zato razumljive samo majhnemu delu prebivalstva;

ker je za državo in vse državljane koristno, da se ne tvorijo ali vzdržujejo v državnih mejah narodni partikularizmi, ki bi po zadržanju svojih organov delovali proti svrham mirnega sožitja obmejnega prebivalstva;

videvši člen 3. občinskega in pokrajinskega zakona

ukazuje:

Od 24. oktobra t. l. naprej bodo vsi listi, ki so se doslej

v tej pokrajini izdajali v neitalijanskem jeziku, morali imeti poleg italijanskega prevoda naslova celotni in odgovarjajoči prevod člankov, priobčil, naznanil itd., ki bo moral slediti neposredno vsakemu članku ali vsakemu ločenemu odstavku. Za prevod se morajo rabiti prav enake črke kakor so rabljene za izvirnik.

Radi tega se zasežejo vsi listi, v katerih ne bi se povsem ali deloma upoštevala ta odredba, in proti prestopnikom se bo postopalo po zakonu.

Uradnikom in agentom javne sile je naloženo izvrševanje navzočne odredbe.

V Trstu, 22. oktobra 1923.

Prefekt:

Crispo Moncada s. r.

Enodušna obsodba italijanske šolske politike v našem parlamentu.

Na seji skupščine dne 27. oktobra t. l. je najprej posl. dr. Holmjec urgiral pri skupščinskem predsedniku, zakaj se njegovo vprašanje na zunanega ministra ne stavi na dnevni red. Naglašja, da je usoda naših bratov v Istri od dne do dne obupnejša in žalostnejša, dočim smo dali mi Italijanom v šolskem vprašanju še koncesije. Protestira pred vso Evropo proti italijanskemu barbarstvu. (Viharno ploskanje. Burni klici: Sramota! Kje je italijanska kultura?). Opozarja na odredbo prefekta Furlanije in tržaške oblasti glede dvojezičnosti slovanskih časopisov v Primorju. (Posl. Wilder: »Naj se takoj prekinje pogajanja z Italijo!« Viharno pritrdjevanje). Prosi predsednika, naj vpliva na ministra Ninčiča, da čimprej od-

govori na tako važna vprašanja, ki so jih stavili tudi nekateri demokratiški poslanci.

Povodom tega upita se je vsa zbornica enodušno strnila v odločno manifestacijo za pravice našega naroda v Julijski Krajini. Na diplomate, ki so se nahajali v loži in na vso publiko je ta manifestacija napravila globok vtis. Ko so nekateri diplomati pozneje posetili zunanje ministrstvo, so se očividno prepričali, da je vlada vsled odločnosti parlamenta v silno težavnem položaju napram italijanskim predlogom in da so Italijani s svojimi najnovejšimi nasilstvi skoraj popolnoma pokvarili atmosfero za razgovore o Reki.

Predlogi sprejeti na glavni skupščini in kongresu UJU v Ljubljani.

Izbrani članovi Odbora za predloge, po izvršenom konstituisanju, pristupili su proučavanju podnetih predloga III. Glavni Skupščini, po svestranosti proceni, čast

nam je podneti Skupščini ovaj Izveštaj. I. Predlog g. Pavla Flerea, škol. nadzornika o Učiteljskom obrazovanju. Po ovome, Odbor je mišljenja, da ga

V spomin Emeriku Držaju,

ki ga je nenadna in usodna smrt pokosila v vojaški bolnici v Sarajevu dne 9. oktobra 1923.

Emerik! Ali je res, da je morala seči moja roka po svinčniku, da Ti napiše v skromen spomin par vrstic, iz katerih bo mnogo Tvojih znancev in kolegov razbralo, da Te krije hladna bosanska zemlja! Ali bodo verjeli žalostno resnico, ki so Te poznali, da je poteptano vse, kar Te je vezalo na življenje? Spominjam se, ko si popeval z nami znano narodno pesem: »Aj, zdaj gremo, nazaj se pride-mo!« v tisti noči, ko je vlak sopihal čez slovensko mejo. Kdo bi mislil takrat, da boš ravno Ti tisti, ki ne bo prišel! Ti, ki si bil močan, dozorel mož in izkušen vojak, Ti ki si divljal tolažbo v naša zbegana srca! Nisem verjel nekdanji zgodbi o hrastu, ki ga je mogočnega strela tresčilo ob tla kljub temu, da je kot varuh držal svoje mogočne veje čez druga mlada, vitka drevesa. Emerik! Tudi Ti si se mi zdel takšen junak. Usoda je kruta in udarja tudi po najmočnejših, da pokaže svojo nenasitno grabežljivost in prostost v izbiranju. Tako je bila pretrgana nit Tvojega življenja.

Videlo se je, kako si bil priljubljen pri četi. Vsi brez izjeme smo stopali nemi in zatopljeni v počasnem tempu vojaške godbe za Tvojo krsto na sarajevsko pokopališče, tja na holmec obraščen z vrbari žaljkami. Jesensko solnce je pripekalo, drevesa so stala iha s porume-

nelim listjem, kakor bi prisluškovala besedam, ki Ti jih je govoril kolega v slovo in skrivnostnim zvokom pesmi »Vigred se povrne«, ki so Ti jo zapeli slovenski fantje.

Emerik! Ni bilo slišati glasnega plakanja, ko so udarjale grude v zadnji ro-zdrav na Tvojo krsto, a stopile so solze v oči vojakov. Spoznal sem iz tega ti-hega plakanja, koliko si pomenil v naši sredi.

Teško smo prenesli vest o Tvoji žalostni usodi mi vojak, ki po svoji misli ne smemo poznati bridkosti, žalosti in težav, koliko težje prenašajo Tvoji stariši in zvesta zaročenka, da Te ne vidi-jo nikdar več ter da je pretrgana lju-bezen, ki si jo gojili, kakor zlato rožo še tukaj v okrilju resnega in trdega kasar-niškega življenja! Teško bo verjela deca na Ježici, da je izgubila svojega učitelja in da ji niti ne bo dano obiskati Tvojega groba.

Emerik! Kdo bo gojil še tako veliko ljubezen pri naši deci do slovenske zemlje, kakor si jo ravno Ti. Še en dan pred smrtjo si govoril kolegom, da boš ro-ljubil slovensko zemljo, ko se vrneš. Usoda je kruta in Ti ni niti bila toli-ko mila, da bi se Tvoje trudno telo odpočilo pod njo. S svojim vzgledom si nas učil ljubezni do rodne zemlje, gotovo bo ostal na Tebe v nas neizbrisani spomin, v vseh onih, ki nam bo dano, da se vrnemo. Za-to Emerik, rahla Ti bosanska zemlja, Tvojim staršem in zaročenki pa iskreno sožalje!
Bogdan Jurančič.

treba uputiti Odboru za rezolucije po referatu g. Fr. Turića, pošto je predlog u nerazdvojnoj vezi sa pomenutim referatom.

II. Predlog Ferijalnog Učiteljskog Saveza da se izdejtstvuje povlastica, da članovi ovog saveza mogu i pojedinačno putovati na državnim željeznicama i parobrodima.

Odbor je mišljenja, da je ovaj zahtev opravdan i da ga treba preporučiti Glav. Odboru.

III. Predlog Povereništva Sarajeva.

1. Da se zahtevi o izjednačenju udatih učitelja i pogledu nagrada uputi Odboru za rezoluciju.

2. Da se novom Glavnom Odboru stavi u dužnost da izdejtstvuje naređenje od pokrajinske Uprave u Sarajevu, da se školski paušal podaje školskim upraviteljima i starešinama kvartalno.

3. Da se stavi u dužnost novoj Upravi Udruženja da izdejtstvuje učiteljima povlasticu za vožnju na željeznicama i parobrodima bez ograničenja broja putovanja;

4. Da se pitanje o upraviteljskim dodacima kao i dodacima poslovođa mesnih školskih odbora reguliše zakonodavnim putem jednoobrazno za celu zemlju;

5. Po pitanju honorara za rad sa alfabetima, poludevnom nastavom, a uopšte prekobrojnimi časovima, odbor je mišljenja da bi trebalo insistirati na tome da se svaki ovakav rad honorirše isto onako, kao što se radi po gimnazijama;

6. Odbor je mišljenja, da bi Novi Glavni Odbor imao za jedan od najglavnijih zadataka, da budnim okom prati svako premeštanje nastavnika u toku školske godine, i da svima silama nastane, da se u buduće onemoguće partijska proganjanja nastavnika.

7. Da Novi Glavni Odbor na zgodan način učini predstavku merodavnim faktorima, da se u buduće izbegava prikupljanje od učenika dobrovoljnih priloga za ma kakve prosvetovne humanitarne ciljeve; i

8. Da se Novi Glavni Odbor angažuje, da se bosanskim učiteljima pribavi puna važnost postojećeg naređenja Min. Prosvete, o uplati u penzioni fond.

IV. Predlog Povereništva Zagreb.

1. Odbor je mišljenja da skupština sa gnušanjem osudi postupak pokrajinske Uprave u Zagrebu, koja je iz stranačkih razloga proganjala najistaknutije prosvetne radnike u Hrvatskoj, koji su se naročito eksponirali na stvaranju i održavanju narodnog jedinstva. Slučaj sa g. Lesarom, koji nije mogao postati ravnajući učitelj, dok nije napustio Jugoslovensko Učiteljsko Udruženje, najbolje pokazuje prave tendencije onih, kojima je bila poverena u današnjici uprava nad školama i učenicima u Hrvatskoj.

Predlog Povereništva Ljubljana.

Odbor smatra da je predlog Slovenačkih učitelja potpuno opravdan; da se Novi Glavni Odbor angažuje kod merodavnih, te da se zahtev nemačkog poslanika g. Šacera u pogledu otvaranja nemačkih škola u Sloveniji potpuno odbije, jer grupisanje Nemaca koji žive u Slovenačkoj nije isto kao i u Vojvodini gde im je ovo pravo priznato.

Po predlogu g. Mih. Stefanovića Skupština rešava da se onemoguća i otvaranje talijanskih škola u Dalmaciji.

VI. Predlog Povereništva Split.

Ovaj Odbor mišljenja je, da je opravdan zahtev Povereništva — Split po kome treba Novi Glavni Odbor, da nastane kod merodavnih da se obustavi izvršenje naređenja o obaveznom vođenju učenika u crkvu svake nedelje i praznika i da ovo važi samo za državne praznike.

2. Smatramo, da je opravdan i zahtev o naročitem izuzimanju u pogledu povećanih dodataka učitelja Zadarske ekonomske zone. Ovo je tako i bilo do evakuacije po Rapalskom Ugovoru, kada su ovi dodaci ukinuti. Prema ovome je na Novom Glavnom Odboru da se ova nepravda bar privremeno popravi.

VII. Dopune predloga Povereništva Zagreb.

1. Odbor nalazi da je opravdan zahtev toga povereništva da se: Sve nepravde učinjene Učitelstvu u Hrvatskoj još u toku ovoga meseca poprave, kako bi se napaćenim drugovima dala puna satisfakcija i ako bi se kod sviju pobornika velike državne misli potpuno povratila

ona vera, koja je kod mnogih pokolebana postupcima bivšeg šefa Prosvete Bosanca.

3. Odbor misli da je umestna predlog Povereništva — Zagreb da se Novom Glav. Odboru stavi u dužnost da on nastoji, te da se osobni referenti kod Ode-lenja za Prosvetu u Zagrebu čim prije smene, jer su oni sukrivci progona nacionalno ispravnih i favoriziranju anacionalnih i separatističkih učitelja u Hrvatskoj i Slavoniji, a da se za referenta za osobne stvari poveri ljudima, koji će imati pred očima staleško, narodno i državno jedinstvo.

VIII. Predlog Izabranog Odbora.

1. Zahtevamo od nadležnih faktora, da se postavljanje učitelja u Hrvatskoj i Slavoniji vrši bez obzira na konfesiju učitelja i dece. Na ovaj način bi se moglo odmah pristupiti spajanju bivših veroispovednih Srp. škola sa ostalim državnim školama državnog nastavnog jezika;

2. Da bi se olakšao rad Glavnih Skupština i Kongresa, Odboru je čast predložiti III Skupščini: da se donese odluka po tome, da se u buduće na skupština-ma ne čitaju izabrane stručne rasprave, već da se ove štampaju u družinskim organima najmanje na mesec dana pred skupštinom, a da se na skupščini po njima vodi samo diskusija i donose rezolucije. Na ovaj način svaka bi se stvar mogla bolje pretresti, a dobijalo bi se mnogo i u vremenu i radu.

Zahvaljujući Skupščini na ukazanom poverenju, čast nam je moliti je da prihvati ove predloge.

Predsednik
L. Jelenc.

Izvestilac
Duš. Andelković.

Članovi: Nik. Brković, M. Stambolija i Krsto Perović.

Splošne vesti.

— Prihodnja številka izide 6. novembra in prosimo za nujne rokopise (vabila na društvena zborovanja) najkasneje do nedelje — da jih imamo ta dan že v roki.

— Ljudska visoka šola v Ljubljani.

Prav pojmovana naloga »Ljudske visoke šole« je ta, da se mladini v pošolski dobi in pa odraslim obojega spola na znanstven, a vendar razumljiv način govori in proži prilika za porazgovor o visokih vprašanjih, ki se tičejo življenja in ki pogostoma stopajo pred vsakogar izmed nas, in sicer ne toliko v kolikor izvršuješ ta ali oni poklic, ampak osobito v kolikor si človek, oziroma sočlovek, državljan, Slovenec, svetovljan. Ljudska visoka šola ne podaja torej strokovnega znanja, to je znanstvenih resnic s tega ali onega področja samih in tudi ne poklicnega, to je takega znanja, ki bi se dalo v dotičnikovem poklicu praktično porabiti; kaj takega ima gojiti strokovna ali ljudska in meščanska šola ali v ta namen prirejeni »tečaj« (kurzi). Ljudska visoka šola marveč podaja svojim poslušalcem, kakor premišljeno svetuje znameniti filozof in sociolog M. Scheler (»Universität und Volkshochschule«), znanstvo v takih živih sintetizah, da bo v stanu celega človeka izobraževati in oblikovati, njegovo dušo oplojevati in bogatiti. Zato pa bi s pravim duhom prošinjena ljudska visoka šola bila pred vsem drugim poklicno izobraževališče za vse plasti našega naroda, zlasti za delavca, ki je ob modernem načinu industrijskega dela postal stroj, moral postati stroj, ker je to delo čestokrat takšno, da ga ne izvršuje človek, temveč — samo njegova roka ali noga. In z ozirom na delavca se izobraževalni problem glasi: na kak način bi kdo, ki je v svojem poklicu le kolese, izven poklica lahko bil obenem človek? Da bi se na tak, drugod že upeljan način začelo tudi izobraževanje našega ljudstva, priredi »Akademski socialno-pedagoški krožek« za širše občinstvo ciklus predavanj, ki bodo med seboj vezana po idejni niti: socialni in etični prepored! Predavanja se bodo vršila na univerzi ob nedeljah ob 10. uri dopoldne ter se začno dne 4. novembra, in sicer bodo pod vidikom »socialni in etični prepored!« ter v nastopnem redu predavali: O potrebi nove orientacije (univ. prof. dr. K. Ozvald), — O zgledih iz živalstva (univ. prof. dr. I. Hladji), — O življenjskih temeljih rodbine (dr. A. Breclji), — O zakoniti zaščiti rodbine in dece (univ. prof. dr. J. Polec), — O osnovnem šolstvu (gdč. A. Štebijeja), — O strokovnih šolah (univ. prof. ing. Jar. Foerster), — O srednji šoli (višji šol. nadz. I. Wester), — O grozečem nast-